

Herrljunga kommun

herrljunga.kommun@admin.herrljunga.se

Rektorn vid Horsbyskolan

linda.davidsson@admin.herrljunga.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn av Horsbyskolan
i Herrljunga kommun

Tillsyn i Horsbyskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Herrljunga kommun under hösten 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Horsbyskolan besöktes av Skolinspektionen den 2 oktober 2012 och den 17 oktober 2012.

Fakta om skolan

Horsbyskolan är den enda skolan för elever från förskoleklass till och med årskurs 6 i centralorten Herrljunga. Skolan är tvåparallellig med totalt cirka 300 elever. Den har under de senaste fyra åren haft fyra olika rektorer, varav den senaste nyligen ersatts av en vikarie. Skolans elever fortsätter efter årskurs 6 sin skolgång i Altorpsskolan som också ligger i centralorten.

Den av skolan bedömda måluppfyllelsen i årskurs 3 ligger i de olika ämnena under de senaste fyra åren på, eller i närheten av 100 procent, med undantag av ämnena svenska och matematik, där den ligger runt 80 procent.

Den bedömda måluppfyllelsen i årskurs 5 (6 år 2012) ligger för de senaste tre åren mellan 95 och 100 procent i de praktisk-estetiska ämnena, medan de i de samhälls- och naturorienterande ämnena ligger runt 90 procent. I ämnena svenska, matematik och engelska är resultaten över tid cirka 80 procent.

Helhetsbedömning

Horsbyskolans kunskapsresultat behöver förbättras. De bedömningar som görs av elevernas kunskapsresultat visar att alla elever inte når kunskapsmålen. Vidare är de redovisade resultaten i ämnena matematik och svenska bättre än vad de nationella proven visar. Detta är särskilt påtagligt i 2012 års resultat i årskurs 3 där endast knappt 60 procent av eleverna når kravnivån på de nationella ämnesproven i svenska och knappt 40 procent i matematik. De tre åren före dess låg resultaten på cirka 70 procent. På de nationella proven i årskurs 5 pendlar resultaten under de senaste fem åren mellan 65 procent och 85 procent, vilket Skolinspektionen bedömer som lågt. Den av lärarna bedömda måluppfyllelsen i dessa ämnen och årskurser är klart högre än resultaten på de nationella ämnesproven. I övriga ämnen där inga nationella ämnesprov genomförs bedömer lärarna måluppfyllelsen till 100 procent eller näst intill detta värde i de flesta ämnena.

Skolan har åtta tjänster som elevassistenter, varav sju arbetar i årskurserna 1-3 och en i en särskild undervisningsgrupp. Flera av dessa har, enligt vad som framkommit vid intervjuer, inte den kompetens som uppdraget kräver och har heller inte fått kompletterande utbildning innan de placerats på dessa tjänster.

Den kompetens som lärarna har i olika ämnen och för olika årskurser utnyttjas inte på skolan, vilket skulle kunna vara en förklaring till de måttliga kunskapsresultaten på de nationella proven. Skolan använder även personal som inte har den lärarkompetens som krävs för att undervisa elever i behov av särskilt stöd.

På skolan finns sedan drygt två år en särskild undervisningsgrupp i vilken ett antal elever från en och samma klass varit placerade i över två år. De underlag som Skolinspektionen fått del av, som utgör grund för besluten om placering och fortsatt placering av dessa elever i särskild undervisningsgrupp uppfyller inte kraven. Skolan måste bättre ta reda på och beskriva dessa elevers behov och pröva olika alternativa lösningar för deras skolgång, där integreringstanken hela tiden måste vara i fokus.

Av inspektionen framkommer en samlad bild av en skola som mera består av ett antal lärare som var och en sköter sig själva, än av en organisation som samverkar. Skolan är organiserad utifrån ett klassläraperspektiv, trots att lärarna i huvudsak är utbildade som ämneslärare, vilket gör att deras ämneskompetens inte utnyttjas på bästa sätt för eleverna. Elever med olika former av stödbehov får hjälp av särskilda resurslärare, men också av andra klasslärare som fyller sin tjänst genom att gå in som resurslärare i andra klasser än sin egen. Det som avgör var dessa timmar placeras styrs av schematekniska lösningar snarare än av tillvaratagande av lärarens ämneskompetens. Inte heller elevassistenter har alltid den utbildning och kompetens som uppdraget kräver.

Skolan har haft fyra olika rektorer under de senaste fyra åren, vilket kan vara en av orsakerna till delar av de brister som Skolinspektionen har identifierat. Orsakerna till den höga omsättningen av rektorer behöver utredas av huvudmannen för att finna vägar att nå en långsiktig stabilitet av ledningen på skolan.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn ett antal områden som huvudmannen måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Herrljunga kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 1 mars 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Särskilt stöd**Bedömning**

Herrljunga kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Rektorns beslut om placering i särskild undervisningsgrupp ska ske enligt författningarnas krav.
- De åtgärdsprogram som utarbetas ska ange vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.
- Skolan ska ge alla elever det särskilda stöd som utredningar har visat att de behöver.

Motivering

Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd enligt skollagen.

Av läroplanen framgår att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas. Likvärdigheten uttrycks i de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Skolan har ett särskilt ansvar för elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.

Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Av skollagen framgår vidare att om det finns särskilda skäl får särskilt stöd ges i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till.

Särskild undervisningsgrupp

På Horsbyskolan finns en särskild undervisningsgrupp i vilken fem elever är placerade. Fyra av eleverna placerades där under hösten 2010 när de alla gick i årskurs 2. Det innebär att de varit placerade i denna grupp i över två år. Nya beslut har efter omprövning fattats för var och en av eleverna cirka två gånger per termin. Beslutsmotiveringen i de olika besluten är för varje elev över tid så gott som ordagranna och skillnaderna mellan motiveringen för de olika eleverna är också mycket små. Det hänvisas inte till någon beskrivning av nuläget för eleven, utan endast till situationen före placeringsbeslutet för snart tre år sedan.

Det förekommer dock i alla dessa beslut en standardfras om att eleven i hög utsträckning ska vara inkluderad i den vanliga klassen och att skoldagen ska anpassas efter elevens förutsättningar att lyckas med skolarbetet. Någon beskrivning eller utvärdering av i vilken omfattning detta sker framgår dock varken av dokumentation eller av intervjuer med lärare, elevhälsateam och skolledning.

De åtgärdsprogram, och uppföljningar av dessa, som Skolinspektionen har tagit del av för dessa elever saknar beskrivningar av elevens behov, hur behoven ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp.

Besluten har formellt fattats i enlighet med dåvarande och nuvarande bestämmelser, men de beslutsunderlag som Skolinspektionen fått del av är i bristfälliga och otillräckliga.

Skolinspektionen har inte, trots förfrågan, fått ta del av något beslut eller beslutsunderlag för att skapa en särskild undervisningsgrupp eller någon beskrivning av syftet med gruppen. Skolinspektionen har däremot tagit del av ett förslag från 2010, då den sedan tidigare inrättade särskilda undervisningsgruppen föreslogs utvecklas till en "heldagslösning" för eleverna i gruppen. Detta underlag handlar till viss del om eleverna och deras svårigheter, men i högre grad framställs orsaken till inrättandet av gruppen, som lösningen på ett arbetsmiljöproblem för personalen.

Resursfördelning

Skolan satsar stora resurser på elevassistenter och resurslärare för att stödja elever i behov av särskilt stöd, men också i viss mån för elever som behöver särskilda utmaningar. Vid intervjuer och samtal med lärare framkommer att de anser att dessa resurser inte alltid hamnar där de bäst behövs. I intervjuer framkommer att schemastrukturer och brist på samordning gör att en stor del av dessa resurser placeras där det är möjligt för en viss lärare att gå in som resurs, istället för att styras av elevernas behov och lärarnas kompetens. Det innebär att det finns elever som får undervisning av en lärare med mindre passande utbildning än vad som vore möjligt. Systemet innebär också att elever i behov av särskilt stöd undervisas av flera olika lärare i samma ämne.

En sammanställning visar att skolan satsar stora resurser på stöd och särskilt stöd. Total avsätts ungefär 85 timmar i veckan till särskilt stöd och åtta heltidstjänster elevassistent. I intervjuer med skolledning och lärare medger dessa att resurserna inte alltid i första hand används för att bäst stötta elevernas behov av särskilt stöd, utan mera tillkommit för att praktiskt lösa lärares och assistenters tjänstgöring och schemaläggning. Sammanställningen visar också att end-

ast en liten del av de 85 veckotimmar av undervisningen, som av skolan själv definieras som särskilt stöd, ges av lärare med specialpedagogisk kompetens.

Utredningen visar att Horsbyskolan, vad det gäller resursfördelningen inte ser till att alla elever får det särskilda stöd, som utredningar har visat att de behöver.

Utredningen visar vidare när det gäller åtgärdsprogrammen för eleverna i den särskilda undervisningsgruppen att dessa inte uppfyller författningarnas krav. Utredningen visar vidare att skolan inte utvärderar och kontinuerligt dokumenterar om placering i särskild undervisningsgrupp är rätt åtgärd för var och en av dessa elever. Skolinspektionen finner det anmärkningsvärt att ett antal elever under mer än två år och med så summariska åtgärdsprogram, följt av grunda utvärderingar och uppföljningar, befunnit sig i en särskild undervisningsgrupp. Elever som tidigt och långvarigt placeras i särskilda undervisningsgrupper riskerar ofta att institutionaliseras i denna typ av grupper och får stora svårigheter att återkomma till ordinarie klasser. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 8-11 §§ skollagen.

Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar.

Personalkompetens

Bedömning

Herrljunga kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Personalkompetens.

- För undervisning används personal som inte alltid har utbildning för de ämnen och de årskurser de undervisar i.

Motivering

Enligt skollagen ska skolan använda lärare med en utbildning avsedd för den undervisning de bedriver.

I intervju med rektorn framkommer att beslutet om skolans organisation i hög grad utgår från ett klassläraperspektiv, vilket innebär att en lärare har ansvar för ett stort antal ämnen. Denna organisation överensstämmer dock inte med den utbildning som merparten av lärarna på skolan har. Merparten av lärarna på skolan idag har en lärarutbildning med en djupare ämnesutbildning i ett färre antal ämnen än tidigare lärarutbildningar, till exempel mellanstadielärare.

Oftast är också lärarens utbildning avsedd för en viss ålderskategori till exempel 1-3, 1-7 eller 4-9.

De lärarbehov som skolan har för elever i behov av stöd och särskilt stöd, tillgodoses delvis genom resurslärare som dock inte i tillräckligt hög grad har rätt ämneskompetens eller utbildning i att undervisa elever med inlärningssvårigheter. Elevassistenternas utbildning och kompetens är heller inte, enligt intervjuer, alltid anpassad efter de krav och behov som verksamheten kräver. Enligt den vikarierande rektorn som under de tre senaste åren varit lärare på skolan, har det i några arbetslag diskuterats alternativ användning av befintliga resurser såsom till exempel tre lärare på två klasser, vilket också lärare tog upp som exempel vid samtal med inspektörerna.

Utredningen visar att Horsbyskolan inte organiserar sin undervisning på ett sådant sätt att den tillvaratar lärarnas ämneskunskaper. Konsekvensen av detta är att lärarna i högre grad än nödvändigt undervisar i ämnen och årskurser för vilka de inte är utbildade. Genom att organisera undervisningen utgående från lärargruppens samlade kompetens kan skolan öka antalet timmar som eleven får undervisning av en för årskursen ämnesbehörig lärare och ändå få färre lärare involverade i varje klass än som fallet är idag. Möjligheterna att med den relativt stora lärarresurs för stöd och särskilt stöd som finns på skolan organisera undervisningen på ett effektivare, och för eleverna bättre sätt, tillvaratas inte. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

2 kap. 13-15, 17-19 §§ skollagen

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Herrljunga kommun en anmärkning.

Herrljunga kommun ska vidta åtgärder för att rätta till bristerna och redovisa de vidtagna åtgärderna till Skolinspektionen senast den 1 mars 2013.

Trygghet och studiero**Bedömning**

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- I skolans plan mot kränkande behandling framgår inte tydligt vilka åtgärder skolan avser att vidta under det kommande året för att förebygga kränkande behandling av elever.

Motivering

Enligt skollagen åligger det huvudmannen att se till att det varje år upprättas en plan som anger de konkreta åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska också innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som ska genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Horsbyskolan har upprättat en plan mot kränkande behandling som till stora delar uppfyller författningarnas krav. Det framgår att skolan på olika sätt kartlägger vilka behov av insatser som finns i det främjande och förebyggande arbetet. I planen är det dock inte tydligt vilka konkreta åtgärder som skolan avser att vidta under det kommande året utifrån en aktuell kartläggning. De åtgärder som presenteras är relevanta men av så generell karaktär att de får betecknas som årligen återkommande. I planen saknas en redogörelse för vilka av fjolårets planerade åtgärder som genomförts.

Utredningen visar att Horsbyskolans årliga plan mot kränkande behandling inte tydligt anger vilka åtgärder, kopplat till en aktuell kartläggning, som skolan avser vidta för att förebygga och förhindra kränkande behandling under det kommande året. Trots den brist som Skolinspektionen funnit, framkommer inget annat än att skolan bedriver ett kontinuerligt, främjande och förebyggande arbete för att förhindra kränkande behandling av barn och elever. Skolinspektionen ser därför överträdelsen som mindre allvarlig och tilldelar huvudmannen en anmärkning.

Författning

6 kap. 8 § skollagen

Bedömning och betygssättning**Bedömning**

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- I de individuella utvecklingsplanerna framgår inte alltid vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Motivering

Enligt skollagen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Vid Horsbyskolan ges eleverna skriftliga omdömen i samtliga ämnen som de får undervisning i. Av omdömena framgår elevens nivå utifrån kunskapskraven och i viss mån vad det fortsatta arbetet ska inriktas mot. Av elevernas individuella utvecklingsplaner som Skolinspektionen tagit del av framgår dock inte alltid hur skolan avser arbeta för att eleverna ska utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Av utredningen framgår att det inte alltid framgår hur skolan avser arbeta för att eleverna ska utvecklas så långt som möjligt. Då tillsynen visar att de skriftliga omdömena och den individuella utvecklingsplanen i övrigt är förenliga med kraven i skollagen ser Skolinspektionen överträdelsen som mindre allvarlig och tilldelar huvudmannen en anmärkning

Författning

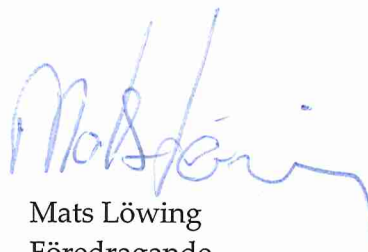
10 kap. 13 § skollagen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit undervisningsrådet Bo Jersenius, utredare Agneta Kristensson och utredare Magnus Jonasson.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Enhetschef

Mats Löwing
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med

anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).